

*Liber memorialis
Ecclesiae de Haeltert*

Sint-Gorik

*Het verhaal van het
kerkgebouw en
het parochiaal leven
van 1848 tot 1980*

BASISTEKST EN TEKST CONSTITUTIE

Het memoriaal is een met de hand geschreven tekst die gaat van 5 januari 1848 tot 1980.

Een kopie van het originele handschrift van dit memoriaal berust in het archief van de Heemkundige Kring. Na het maken van deze kopie is het origineel vernietigd door de pastoor. In het parochiearchief is er nog een met de hand gekopieerde versie in een zogenaamd copybook (schrift met linnen kaft en rode snede, geruit papier).

In principe gaat het hier om verschillend nethandschriften van de opeenvolgende pastoors met meestal kleinere correcties, schrappingen of toevoegingen.

Spelling en interpunctie van deze gedrukte versie hebben we integraal bewaard. Daar zijn goede redenen voor. Modernisering van spelling en interpunctie dreigt een werk weg te halen uit zijn historische context. Elementen die de de lectuur kunnen bemoeilijken, zijn het archaisch en/of dialectisch taalgebruik.

Behoud van de originele spelling betekent niet alleen dat de dubbele 'oo' en 'ee', buigings-n en genetiefvormen als 'der' en 'des' bewaard worden, maar dat bijvoorbeeld afkortingen, plaatsnamen, accenten in woorden waar die thans niet meer worden geplaatst, behouden blijven.

Ook de interpunctie is soms anders dan dat wij vandaag gewoon zijn.

Dank aan de medewerkers van het parochiaal secretariaat die met veel geduld en zeer zorgvuldig de handgeschreven teksten in oud-vlaams gekopieerd hebben.

D/3136/2017/1

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar worden gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enig andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de samenstellers.

Inhoud

<i>Inleiding</i>	7
<i>Voorwoorden</i>	8
<i>Memoriaal van de kerk 1848 - 1980</i>	
<i>De oude kerk</i>	11
<i>De nieuwe kerk</i>	25
<i>Bijzonderen van de parochie</i>	123
<i>De pastoors</i>	129
<i>Kerkelijke gewaden en missaals</i>	141
<i>Illustraties</i>	145
<i>Een waardevolle kerk</i>	167

Liber memorialis Ecclesiae de Haeltert

De pastoors *Magister Jozef Vanden Eynde*
Karel Jozef Verschelden
Disiderius Van Gansbeke
Eugeen De Pessemier
August Van der Mynsbrugge
Florent Buckens
Albert Van Overmeire
Antoon Tysmans

Samenstellers *Staf Versavel*
Omer Van Cromphaut
Willy De Loose

Inleiding

1868 *Vandaag 20 mei is de nieuwe kruisweg, kunstig geschilderd door Jos. Meganck, plechtig geïnstalleerd als laatste verfraaiingswerk in onze vergrootte kerk.*

1869 *Op 10 februari wandel ik rond de puinen van de gisteren afgebrande kerk en het vernielde kerkhof.*

1872 *In maart is van uit de houten kerk het Heilig Sacrament overgebracht naar de nieuwe kerk, een nog kale kerk: ruwe muren en witte ramen. Alleen de tombe van het hoofdaltaar staat in het koor.*

1874 *Twee mooie glasramen sieren het koor, links van het koor staat reeds het Onze-Lieve-Vrouw altaar en is er aan de andere zijde het altaar van de H. Laurentius geplaatst.*

1879 *Bijna alle grote meubelen: biechtstoelen, predikstoel en altaarretabel zijn geplaatst.*

1886 *Alle glasramen in het koor, ook de indrukwekkende rozassen in de kruisbeuke zijn geplaatst.*

1897 *Vorig jaar in de maand mei zijn de schilderwerken begonnen, 't zal nog maanden duren maar nu zien we reeds de kunstig, in de nieuwe stijl aangebrachte slingers en friezen.*

1898 *In januari, na 8 maanden, zijn de schilderwerken afgerond. 'Zeer geslaagd' is de algemene commentaar.*

.....

1981 *Op 25 januari zijn de schilderwerken begonnen. De typisch neo-gotische waterverf versieringen worden overschilderd, het interieur is weer kaler geworden.*

Voorwoord

In een krant van 1887 lezen wij een lovende beschrijving over het interieur van onze parochiekerk.

Na de brand in 1869 van het vorige kerkgebouw werd er vrij vlug beslist de ruines te slopen en een nieuw gebouw, in neo-gotische stijl, op te trekken. In 1872 werd de nieuwe kerk reeds ingewijd.

Wij citeren hier enkele ontboezemingen van de bezoeker:

'Niets dat 't Gotiek overtreft voor de kerk, alles reikt naar den hemel, die spitse vensters, die zwierige kolommen op bloemen eindigende, waaruit de pijlers naar omhoog schieten, om het gewelf, dat het firmament verbeeldt te ondersteunen... Den Hoogen Autaar, welk fijn snijwerk, 't is als kant... Langs weerskanten van het koor die prachtige zittingen in hout gesneden en die statige en deftige Communiebank... Links is de Autaar der Moeder Gods, rechts den Autaar van Sint Laurentius, van dien grooten martelaar op eenen gloeiende rooster gelegd, aldus gemarteliseerd en niet zonder rede de patroon tegen brandwonden en tegen den brand in 't vlas... den preekstoel, dat groots gedrocht dat met onafzienbare gothieke versiersels in d'hoogte stijgt... en dan de welluidende orgel met zwierige en oogstrelende kast en ge zult een gedacht hebben wat de kerk van Haaltert is!'

Het zijn superlatieven, die ons een vaag beeld geven van het kunstig bouwwerk.

In de 'Liber Memorialis Ecclesiae de Haaltert', begonnen in 1848 noteerden de achterenvolgende pastoors de geplaatste attributen en hun donnatoren.

Staf Versavel onthult in deze uitgave, in de originele schrijfwijze het verhaal van de schenkingen. Zijn grote verdienste is, dat de tekst geïllustreerd wordt met prachtige opnamen en details van het interieur én van de kunstschaten. Dank zij de alertheid van fotografen kunnen wij ons nog een beeld vormen van de mooie muurschilderingen, die jammer genoeg verdwenen bij het herschilderen in 1980.

De Heemkundige Kring is bijzonder verheugd dit boek te mogen toevoegen aan de reeds omvangrijke bibliografie van onze gemeente.

Willy De Loose
voorzitter Heemkundige Kring

Voorwoord

In elke parochie dienen er parochieboeken te zijn, en de pastoor dient er voor te zorgen dat die boeken nauwkeurig bijgehouden en zorgvuldig bewaard worden. In elke parochie dient een archief te zijn waarin de parochieboeken bewaard worden. Merkwaardig is dat het Liber Memorialis niet meer in het Wetboek van Canoniek Recht vermeld staat. Voorschriften dienaangaande zijn er niet meer. Toch lijkt het me nuttig dat in de mate van het mogelijke zo'n register bijgehouden wordt, niet enkel voor de geschiedenis, maar omdat het nuttig kan zijn om bepaalde beslissingen, gebeurtenissen of overeenkomsten overzichtelijk te akteren.

Uiteraard is er ook het archief van de Kerkfabriek met de verplichte inventarissen van kerk en pastorie, welke jaarlijks moeten nagezien en zo nodig aangevuld of aangepast worden.

Het allereerste Liber Memorialis van Haaltert, begonnen in 1848 tot halfweg 1873 in een veel te klein boek, is nog nauwelijks leesbaar en bruikbaar. Het papier is zo verworden en broos dat het best niet meer gemanipuleerd wordt. Gelukkig werd dit door pastoor Van Gansbeke overgeschreven in een veel groter boek en verder bijgehouden door zijn opvolgers tot 1980.

Deze teksten, aangevuld door foto's van archiefstukken en materiaal van de kerk, zijn de basis geweest voor deze prachtige uitgave van het Davidsfonds en Heemkundige kring.

Weinig parochies beschikken over zo een gedetailleerde uitgave over het verhaal van het kerkgebouw en het parochiaal leven aan de hand van het Liber Memorialis. Met bewondering en dank kijk ik naar deze prachtige prestatie. Tevens hoop ik dat dit werk mag bijdragen tot de verdere zorg en interesse voor de plaatselijke geschiedenis en het eigen patrimonium.

Paul De Wilde
pastoor

Restanten van de eerste versie van 1848 tot half 1873.
Archief pastorie.

Memoriaal,

sider

1848.

1869

137.

door den Kerkmeester Religieuze Recollet Pater Fridoor
In het jaar 1869 den 9. Februari is de kerk door den
bisschop van Couen van den Koren gevat gemeest,
& nuur heeft. Die alhugstene zwoort gezet, en ondanks
alle hulpmiddelen van bisschop is hij ganssch door
de vlammen vernietigd geweest.
Hij was geassureerd in de Assurantie Compagnie ge-
noug, voor de somme van vijftig duizend francs
(50,000) waarover naar prijsing hij betaald heeft zoven
en dertig duizend zoven honderd francs (37,700)
In 't zelfde ja...

1869

137

our Delibogue
sel tougnerid
leu den huer
over N. ter. N.

De woorden waren er...

uit het Liber Memorialis, woorden om te bewaren in herinnering.

Die woorden kregen kleur in zoveel afbeeldingen die met uiterste zorg bijeengebracht en geschikt werden.

Om fier op te zijn is de parochiekerk zeker: een ranke reiking naar de hemel.

Ook binnen is er een opvallende stijleenheid, met dank aan de architecten

De Noyette en de uitvoerders Goethals voor de constructie en Lippens voor het meubilair.

Dat dit patrimonium voor een belangrijk deel te danken is aan de vrijgevigheid van dorpsgenoten is een derde reden tot fierheid.

Daarvan zal dit boek blijven getuigen.

Omer Van Cromphaut